

РОЗДІЛ 7

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 351.74

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-3/58>

ІНТЕГРАЦІЯ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ В ПІДГОТОВКУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

INTEGRATION OF TACTICAL MEDICINE INTO THE PREPARATION OF POLICE DURING MARTIAL LAW

Біліченко В.В., старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

У статті розглядається важливість інтеграції тактичної медицини в систему бойової підготовки поліцейських у період воєнного стану. Сучасні військові конфлікти та гібридні загрози вимагають від правоохоронців не лише високого рівня бойової готовності, але й здатності оперативно надавати домедичну допомогу постраждалим у критичних ситуаціях. Поліцейські, які діють у зонах активних бойових дій або виконують завдання в умовах підвищеної небезпеки, нерідко стають першими, хто може врятувати життя поранених побратимів, цивільного населення або навіть самих себе.

Автор аналізує ключові аспекти підготовки поліцейських до надання медичної допомоги в умовах бойових дій. Враховується специфіка загроз, з якими стикаються правоохоронці, зокрема можливість отримання поранень під час обстрілів, мінно-вибухових уражень, а також потреба в екстреній допомозі при критичних станах, таких як масивна кровотеча, травматичний шок чи порушення дихання.

Особлива увага приділяється ролі тактичної медицини у збереженні життів та забезпеченні безперервності виконання оперативних завдань. Автор наголошує на необхідності впровадження спеціалізованих навчальних програм для поліцейських, які містять як теоретичну підготовку, так і практичні відпрацювання навичок надання медичної допомоги в реалістичних умовах. Окреслено основні методи та принципи навчання, включно з використанням симуляторів бойових поранень, тактичних кейсів та інтерактивних тренувань із застосуванням турнікетів, тампонування ран і евакуації поранених.

Також підкреслюється важливість забезпечення належної матеріально-технічної бази, включаючи індивідуальні аптечки поліцейських, засоби для зупинки кровотечі та мобільні медичні комплекси. Важливим аспектом є співпраця з медичними службами, військовими медиками та іншими спеціальними підрозділами, що дозволяє ефективно організувати медичну підтримку правоохоронців у бойових умовах.

Ключові слова: тактична медицина, бойова підготовка, поліцейські, воєнний стан, медична допомога, медична підтримка, співпраця.

The article examines the importance of integrating tactical medicine into the police combat training system during martial law. Modern military conflicts and hybrid threats require law enforcement officers not only to maintain a high level of combat readiness but also to be capable of providing emergency medical assistance to casualties in critical situations. Police officers operating in active combat zones or performing tasks in high-risk environments often become the first responders who can save the lives of wounded comrades, civilians, or even themselves.

The author analyzes the key aspects of police training in providing medical assistance under combat conditions. The study takes into account the specific threats faced by law enforcement officers, including the risk of injuries from shelling, mine-explosive wounds, and the need for urgent medical intervention in critical conditions such as massive bleeding, traumatic shock, or respiratory failure.

Special attention is given to the role of tactical medicine in saving lives and ensuring the continuity of operational tasks. The author emphasizes the necessity of implementing specialized training programs for police officers, which include both theoretical instruction and practical exercises in realistic conditions. The fundamental methods and principles of training are outlined, including the use of combat wound simulators, tactical case studies, and interactive drills involving tourniquet application, wound packing, and casualty evacuation.

The article also highlights the importance of ensuring an adequate material and technical base, including individual police first aid kits, hemorrhage control equipment, and mobile medical units. A crucial aspect is cooperation with medical services, military medics, and other specialized units, which enables the effective organization of medical support for law enforcement personnel in combat situations.

Key words: tactical medicine, combat training, police officers, martial law, medical assistance, medical support, cooperation.

Актуальність. Актуальність включення тактичної медицини до програми підготовки поліцейських під час воєнного стану є надзвичайно високою, враховуючи сучасні виклики, які постають у ході військових конфліктів, терористичних актів та інших кризових ситуацій. Тактична медицина є важливою складовою системи безпеки, яка сприяє забезпеченню здатності правоохоронців оперативно та ефективно діяти в умовах екстремальних ситуацій, надаючи першу медичну допомогу як собі, так і потерпілим. В умовах воєнного стану, коли ситуація на фронті та в населених районах характеризується високою напругою та непередбачуваністю, поліцейські не лише виконують функції підтримання правопорядку, а й активно залучаються до операцій з нейтралізації терористичних загроз, боротьби з диверсійними групами та здійснення інших військових завдань. У таких умовах здатність надавати медичну допомогу стає ключовим фактором для успішного виконання професійних обов'язків.

Включення тактичної медицини до програми підготовки поліцейських орієнтоване на підвищення їхніх можливостей реагувати на критичні ситуації. Це передбачає не лише знання основ надання першої допомоги, а й освоєння специфічних методів медичного втручання, які можуть бути необхідні в бойових умовах, зокрема зупинка кровотеч, реанімаційні заходи, а також допомога при травмах, що є поширеними під час бойових дій. Окрім того, навчання з тактичної медицини включає необхідність взаємодії з іншими підрозділами, такими як медичні, військові та рятувальні служби, що забезпечує ефективне надання медичної допомоги на всіх етапах – від первинного втручання на місці події до транспортування до лікувальних установ для подальшої медичної допомоги.

Адаптація принципів тактичної медицини до умов воєнного стану також передбачає розробку та впровадження спеціалізованих навчальних програм для поліцейських, що включають як теоретичні, так і практичні ком-

поненти. Ці програми мають бути адаптовані до сучасних вимог ведення бойових дій, зокрема через інтеграцію новітніх медичних технологій та засобів, що підвищують ефективність надання медичної допомоги. Таким чином, інтеграція тактичної медицини в підготовку поліцейських у період воєнного стану є критично важливою для забезпечення їх професійної готовності до виконання завдань у екстремальних умовах. Це дозволить не лише зберегти життя та здоров'я поліцейських, а й ефективно вирішувати медичні потреби цивільного населення під час бойових дій.

Виклад матеріалу дослідження. Тактична підготовка є невід'ємною частиною навчання поліцейських, що охоплює широкий спектр заходів, спрямованих на формування та вдосконалення практичних навичок застосування теоретичних знань у реальних умовах. Це передбачає здатність поліцейських правильно оцінювати різноманітні ситуації, приймати обґрунтовані та правомірні рішення, а також забезпечувати психологічну готовність до дій у ситуаціях, пов'язаних з ризиком для життя та здоров'я [1]. Тактична медицина є важливою складовою частиною загальної бойової підготовки правоохоронців, особливо у контексті воєнного часу. В умовах триваючої збройної агресії Російської Федерації проти України, питання ефективної підготовки поліцейських до дій у сфері тактичної медицини набуває особливої ваги. Варто зазначити, що цей аспект підготовки є обов'язковим відповідно до чинного законодавства України, зокрема згідно з п. 4 ст. 18, п. 14 ч. 1 ст. 23, ч. 3 ст. 37 та ч. 4 ст. 43 Закону України «Про Національну поліцію» [7], а також наказом Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах».

Міністерство внутрішніх справ України, яке є частиною сектору безпеки та оборони, активно співпрацює з НАТО в рамках загальнодержавної стратегії інтеграції України в євроатлантичні структури [4, с. 207]. У контексті бойових дій, роль тактичної медицини в діяльності поліцейських набуває надзвичайної значущості. Під час виконання службових обов'язків на деокупованих територіях або в зонах активних бойових дій поліцейські постійно зіштовхуються з численними загрозами, зокрема ризиком отримання травм чи поранень. Крім того, правоохоронці часто беруть участь у евакуації мирних мешканців із небезпечних зон, де також виникає необхідність надання термінової медичної допомоги пораненим.

Надання першої медичної допомоги у часи безпосередньої загрози може бути життєво важливим для збереження життя потерпілих до надання кваліфікованої медичної допомоги. Специфіка навчання поліцейських тактичній медицині полягає в тому, що воно передбачає відпрацювання ситуацій надання допомоги в умовах, максимально наближених до реальних бойових дій. Такий підхід дозволяє формувати у правоохоронців необхідні психологічні навички та здатність діяти в стресових ситуаціях, включаючи умови ведення вогню з боку супротивника. Для ефективного розвитку тактичних медичних навичок поліцейських необхідне належне матеріально-технічне забезпечення, яке включає надання правоохоронцям сучасних індивідуальних аптечек, засобів для іммобілізації постраждалих та медичних матеріалів для евакуації поранених. Окрім того, важливо забезпечити психологічну підготовку поліцейських до роботи в екстремальних умовах, що допоможе підвищити їхню ефективність в критичних ситуаціях [5, с. 28].

Однією з ключових складових ефективної підготовки є забезпечення поліцейських сучасним тактичним медичним обладнанням, зокрема індивідуальними аптечками та засобами для надання домедичної допомоги. Враховуючи це, першочерговим завданням є виділення належного фінансування для забезпечення відповідним спорядженням усіх підрозділів. Крім того, важливим є розширення

співпраці з вітчизняними та міжнародними виробниками тактичного медичного обладнання, а також активізація обміну досвідом з військовими медиками через спільні навчання, конференції та дослідницькі проекти [6, с. 23].

Особливу увагу слід приділити інтеграції новітніх технологій у процес підготовки поліцейських, що дозволить значно підвищити рівень готовності до дій в умовах бойових дій. Важливим кроком є запровадження регулярних тренувань, під час яких відпрацьовуються сценарії надання першої медичної допомоги в ситуаціях, максимально наближених до реальних умов бойових дій. Для цього доцільно використовувати сучасні тренажери та симулятори, які дозволяють створити реалістичне середовище для практичного навчання. Крім того, програми підготовки повинні включати психологічні блоки, спрямовані на розвиток стресостійкості та здатності діяти в умовах надзвичайних ситуацій. У цьому контексті важливим є залучення кваліфікованих спеціалістів, здатних передати необхідні знання та навички психології дій у кризових ситуаціях [1, с. 36].

У рамках загального вдосконалення системи підготовки правоохоронців важливо регулярно проводити наукові дослідження та систематичний аналіз ефективності наявних навчальних програм. Це дозволить своєчасно коригувати програми підготовки, враховуючи новітні технологічні досягнення, сучасні методики, а також практичний досвід, здобутий в контексті міжнародного співробітництва. Зокрема, комплексний підхід до підготовки поліцейських в галузі тактичної медицини, що включає належне матеріально-технічне забезпечення, практичні вправи в умовах, наближених до бойових, психологічну підготовку до дій у стресових ситуаціях, а також активну взаємодію з міжнародними партнерами, є запорукою високої ефективності та готовності правоохоронців надавати кваліфіковану медичну допомогу в зоні бойових дій [5, с. 102].

Особливо важливим напрямом є дослідження та впровадження новітніх тренажерів і симуляторів для практичного навчання поліцейських. Створення більш реалістичних навчальних сценаріїв, що максимально наближені до бойових умов, дозволить поліцейським вдосконалити навички надання першої медичної допомоги в умовах, що імітують реальні бойові ситуації. Для цього необхідно інтегрувати технології віртуальної реальності, штучного інтелекту та біометричні системи, які можуть симулювати фізіологічні реакції потерпілих і адаптувати хід тренувального процесу відповідно до дій тренувального персоналу [6, с. 17]. Психологічна підготовка залишається важливим елементом, що потребує подальших досліджень. Вивчення методик розвитку стресостійкості, адаптації до екстремальних умов та ефективного реагування під час високого тиску є надзвичайно актуальним для поліцейських, що виконують свої обов'язки в зоні бойових дій. Важливо також досліджувати вплив стресових ситуацій на ефективність надання медичної допомоги та розробляти стратегії для мінімізації психологічних ризиків [5, с. 31].

Перспективним напрямком є також вивчення та адаптація міжнародного досвіду у сфері тактичної медицини, зокрема програм, таких як TCCC (Tactical Combat Casualty Care). Оцінка ефективності таких програм в умовах України і їх адаптація до специфіки роботи правоохоронних органів дозволить значно підвищити якість медичної допомоги, що надається в екстремальних умовах. Створення та впровадження ефективних систем оцінки якості підготовки поліцейських до надання медичної допомоги є важливою частиною подальших наукових розробок. Це передбачає аналіз результатів діючих навчальних програм, визначення критеріїв успіху в наданні першої медичної допомоги, а також розробку методик для безперервного вдосконалення підготовки на основі отриманих результатів тренувань [3, с. 5].

Одним із важливих напрямків є також дослідження нових медичних стандартів для силових структур в умовах збройних конфліктів. Оскільки бойова ситуація постійно змінюється, необхідно адаптувати існуючі медичні протоколи до нових умов. Це включає вивчення ефективності новітніх медичних технологій, засобів захисту та лікування в умовах обмежених ресурсів [4, с. 22]. Розвиток співпраці між українськими силовими структурами та міжнародними партнерами, зокрема військовими медиками, є важливим аспектом для подальших досліджень. Спільні навчання, обмін досвідом та наукові конференції дозволяють не лише покращити підготовку, але й створити платформу для поширення нових методів і стандартів у галузі тактичної медицини [2, с. 15].

Загалом, наукові дослідження в цій сфері мають великий потенціал для вдосконалення практичної підготовки правоохоронців, що дозволить значно підвищити ефективність надання медичної допомоги в екстремальних умовах, сприяючи збереженню життів як поліцейських, так і цивільних осіб у зоні бойових дій. Отже, інтеграція передових технологій, психо-фізіологічної підготовки та міжнародного досвіду є ключовими складовими для подальших успіхів у розвитку тактичної медицини в Україні [1, с. 7].

Висновки. Отже, підготовка правоохоронців у сфері тактичної медицини становить надзвичайно важливу складову їх ефективності під час виконання службових обов'язків у зоні бойових дій. З огляду на специфіку збройного конфлікту в Україні, високі вимоги до якості надання першої допомоги, а також динамічні зміни умов на полі бою, необхідно впроваджувати всеосяжний підхід до підготовки поліцейських.

Для забезпечення високої ефективності підготовки важливо належно організувати матеріально-технічне забезпечення, яке включає не лише оснащення правоохоронців сучасними аптечками, засобами для евакуації та іммобілізації поранених, а й активну співпрацю з вітчизняними та міжнародними виробниками спеціалізованого спорядження. Така співпраця дозволить швидко

оновлювати оснащення, забезпечуючи його відповідність найвищим міжнародним стандартам.

Крім того, важливим аспектом є інтеграція в систему підготовки правоохоронців регулярних навчальних тренувань, що передбачають сценарії, максимально наближені до реальних бойових умов. Це дасть змогу підвищити рівень практичних навичок поліцейських у наданні першої допомоги та евакуації постраждалих. Для цього доцільно використовувати сучасні тренажери та симулятори, які здатні точно відтворювати бойові ситуації, тим самим забезпечуючи тренування в умовах, наближених до реальності.

Психологічна підготовка є невід'ємною складовою ефективною підготовки правоохоронців. Вони повинні бути готовими до дії в екстремальних умовах, що вимагає від них не лише фізичної витривалості, але й стійкості до стресу, а також здатності приймати виважені рішення у ситуаціях високого ризику.

Особливу увагу слід приділити адаптації міжнародного досвіду, зокрема програм ТССС (Tactical Combat Casualty Care), до специфіки українських правоохоронних органів. Вивчення та адаптація таких програм дозволять значно підвищити ефективність надання медичної допомоги в умовах бойових дій. Важливим аспектом є також постійний обмін досвідом та спільні навчання з іншими силовими структурами України. Такий обмін сприятиме створенню єдиного стандарту підготовки, що дозволить ефективно координувати дії різних підрозділів під час спільних операцій.

Отже, для досягнення високого рівня готовності українських правоохоронців до надання медичної допомоги в бойових умовах необхідно застосовувати комплексний підхід, який поєднує матеріально-технічне та методичне забезпечення, практичну підготовку, психологічну стійкість і міжнародний досвід. Така система підготовки не лише сприятиме ефективному наданню медичної допомоги в умовах збройного конфлікту, а й забезпечить збереження здоров'я та життя як поліцейських, так і цивільного населення.

ЛІТЕРАТУРА

- Біліченко В. Сучасний стан тактичної медицини як показник основ тактичної підготовки сучасних працівників Національної поліції України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 4 (114). С. 312–316.
- Бойко О.І. Проблеми опанування поліцейськими тактичної медицини в умовах дистанційного навчання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право, 2022, 71: 222–226. URL : <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/263413>. (дата звернення: 02.04.2025).
- Грибан В.Г. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В.Г. Грибан, А.С. Фоменко, Д.Г. Казначеев. Дніпро : ДДУВС, 2022. 388 с.
- Інформаційно-довідковий матеріал занять з психологічної підготовки, як предмета навчання індивідуальної підготовки за модульним принципом під час проведення заходів бойової підготовки. URL: <https://uchika.in.ua/3-informacijno-dovidkovijmaterial-zanyate-z-psihologichnoyi-p.html?page=6>. (дата звернення: 02.04.2025).
- Комісаров С. А., Біліченко В.В. Організаційно-правові та тактичні засади службово-бойової діяльності сил сектора безпеки та оборони на блокпостах. *Науковий вісник ДДУВС*. Вип № 2. 2023. С. 64.
- Лалін О. А. Деякі питання підготовки поліцейських з тактичної медицини в умовах воєнного стану. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти. 2024. С. 85.
- М. В. Ковбаса. Основні недоліки медико-тактичної підготовки правоохоронців. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. спец. фіз. підготовки ф-ту № 2. Харків : ХНУВС, 2018. с 223 – 224. URL: http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/6991/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B0_24.05.2018-2%20%D1%81%D0%B5%D1%80600.pdf. (дата звернення: 02.04.2025).
- Мислива О., Никифорова О., Бойко О. Методологія проведення занять із тактичної медицини для поліцейських в Україні з урахуванням сучасних вимог НАТО. *Юридичний вісник*. 2020. Юридичний наук. конф., м. Одеса. Одеса, 2020. С. 207–212. URL : <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i2.1724>. (дата звернення: 02.04.2025).
- Мислива О.О. Впровадження тактичної медицини в підготовку та діяльність національної поліції України. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. Випуск 1 (81). 2018 с. 304–312. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vldvns_2018_1_37. (дата звернення: 02.04.2025).
- 10 Мислива О.О. Тактична медицина як складова бойової підготовки поліцейських під час воєнного стану. Актуальні проблеми службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони України. 2024. С. 56.
- Мислива О.О., Никифорова О.А., Бойко О.І. Методологія проведення навчання і тренувань з тактичної медицини поліцейських в Україні з урахуванням сучасних вимог НАТО. *Юридичний вісник*. № 2. 2020. 320 с. URL : <https://hdl.handle.net/11300/16875>. (дата звернення: 02.04.2025).
- Пристинський Б. О., О. О. Мислива. Тактична медицина в аспекті допомоги при гіпертермії. 2024. С. 28.
- Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
- Тривала допомога пораненим (Prolonged Casualty Care, PCC), переклад українською мовою, від 21 грудня 2021 року. URL : <https://tccc.org.ua/files/downloads/prolonged-casualty-careguidelines-pcc-ua.pdf>
- Шишук В.Д., Редько С.І., Ляпа М.М. Тактична медицина : навчальний посібник. Суми: ТОВ «ВПП «Фабрика друку», 2016. 176 с.